

Lyngør historiegruppe

Lyngør historiegruppe ble etablert sommeren 2015 og er en uavhengig gruppe bestående av personer som er interessert i Lyngørs historie, både i smått og stort. Gruppen har som formål å stimulere til å bevare og å gjøre kjent historiske minner knyttet til Lyngør. Disse små skriftstykkene er ledd i dette, og er skrevet av folk som har en historie å fortelle, eller som har kunnskap å dele.

Nr. 13

Dato: 7. juni 2018.

Lyngør Bedehus, «KLIPPEN» gnr. 19 (senere gnr 82). bnr. 28

Av Harald J. Halvorsen

Klippen, gnr. 19, bnr. 28, ligger på Odden, Lyngør. Postadr. Lyngør. Areal ½ da. Hoved-

Vi kan lese i begynnelsen av protokollen fra 1900

«Innbydelse

Da man i mange år har følt savnet af et bedehus, hvor så vel luthersk frikirkelige som statskirkelige emisærer kan tale til oppbyggelse har man i den senere tid besluttet at prøve på at indsamle midlet til opførelse af et sådant hus på Odden, hvor undertegnede Niels Olsen vil skjænke fri tomt.

De som måtte være villige til at yde bidrag hertil anmodes om at tegne sig på denne liste.

Gud elsker en glad giver

Lyngør 15de marts 1900

Nils Olsen Helene Johnsen G. Christophersen Peder Thorsen»

Ganske raskt kom det ca 80 navn på listen, med til sammen tegnet for kr 2285.

Nils Olsen forærte tomten «Klippen» samt landingsplass ved Lille Svalesund til Bedehuset. Og Helene Johnsen var desidert største giver med kr 1000.

Videre står der i protokollen: «Efter forutgående bekjentgjørelse ved oppslag, samledes undertegnede på Lyngør skole den 18. juni 1900 for at tage bestemmelse om bygning av et bedehus i Lyngør»

Christian Bernt ledet møtet, hvor det ble besluttet at man skulle gå i gang med byggingen. Statuttene ble diskutert og godkjent. Navnet ble fastsatt til Lyngør Bedehus. Bernt holdt også kveldens tale over Salme 84, samt Salomos Bønn da Tempelet ble innviet.

Vi skal ikke gå gjennom statuttene i detalj, som bestod av 7 omfattende §§. (egentlig 8 §§ da det er en feilskrivning i protokollen)

Men § 1 slår fast at Lyngør Bedehus er for:

«oppbyggelsessøgende tilhørende den norske statskirke og den evangeliske lutherske frikirke og benyttes av indre- og ytre misjonskvindeforeninger samt til andre sammenkomster, der har Gudsrigets fremme til formål inden ovennevnte kirkesamfund.»

§2 «Bedehuset skal stå under en bestyrelse av 5 mænd,»

§4 «Bestyrelsen har at våge over; 1) at de vidnesbyrd, som lyder i Bedehuset er overenstemmende med Guds ord og den lutherske bekjennelse.»

§6 er ganske omfattende vedrørende eventuelt salg av Bedehuset ved liten aktivitet og/eller dårlig likviditet, og nevner bla.:

«Bedehuset har fri tomt så lenge det drives i den ånd, som disse grundregler fastsettær, men svares en årlig grundleie af 8- åtte kroner til den opprinnelige grundeier Nils Olsen eller hans arvinger i tilfælde salg af huset eller hvis ånden i disse grundregler forandres.»

Bestyrelse og Byggekomiteen ble:

Christian Bernt (formann)

Nils Olsen (kasserer)

G. Christophersen

J. A. Johnsen

Bernt Andersen

Suppleanter; Bernt A. Olsen, Kjeldrup Hübertz

Christian Andreassen fikk jobben med grunnmuren til en pris av kr 225.

Og man aksepterte Anders Breiungs tilbud på totalt kr 2900 for oppførelse av et fullt ferdig Bedehus, unntatt kakkelovn, komfyr og lamper.

Det var Bestyrelsesmøter 26. juni, 5. okt. og 5. des.

Det ble opptatt lån på kr 1200 i Dypvåg Sparebank til ferdigstillelse av bygget. Bestyrelsen garanterte i første omgang for lånet.

Leien av Bedehuset til basarer ble fastsatt til kr 6,- pluss rengjøring, eller kr 8,- uten rengjøring. Leieinntektene tilfalt Hedningsmissionen, sømandsmissionen og indremissionen. Kvinneforeningene, hvis de ønsket å bruke Bedehuset, ble anmodet om «et lidet bidrag årligt til dækning af de directe udgifter, sålænge huset har så stor gjæld.»

Allerede 11. desember kl 4 ble det holdt innvielsesfest. Prost Schjeldrup holdt innvielsestalen, «hvorpå alle fikk kaffe med hvedebrød og julekage», står det i protokollen. Etter maten var der 4 forskjellige taler, sikkert ingen korte, og formannen redegjorde for byggingen av huset.

Totalt kom bygget på kr 3800. Man satt igjen med løs gjeld på kr 300. Men på kveldens kollekt kom det inn hele kr 160.

Huset inneholder en stor og en mindre møtesal.

Bedehuset var kirke vigslet og ble gjennom alle år brukt til oppbyggelsesmøter og gudstjenester, basarer, juletreffester og som stemmelokale.

Allerede i jan.1901 var Sjømannsforeningen på banen og fikk leie lillesal til kr 1 pr møte, samt fire årlige rengjøringer.

Senere samme år fikk også Lyngør Kristelige Ungdomsforening leie Bedehuset til sine møter. Etter hvert ble det flere lag som fikk leie lokalet. Men man var meget skeptiske til å leie ut til personer man ikke kjente, eller noe som hadde politisk tilsnitt.

I 1902 ble det holdt basar for å finansiere vei inn til Bedehuset. Denne ble bygget for kr 30.

I 1911 ble det, sammen med Ungdomsforeningen, innkjøpt et orgel.

Christian Bernt satt fortsatt som formann. I 1912 overtok han også kasserer-funksjonen etter Nils Olsen, som hadde sittet siden stiftelsen.

Etter referatene å dømme var det noe, men ikke stor, aktivitet mellom 1912 og 1925.

I 1920 registrerer vi at både Nils Olsen senior og Nils Olsen junior møtte på Bestyrelsesmøte. Junior som suppleant for formann C. Bernt.

Økonomien var så som så stort sett hele tiden. Det var behov for innsamlinger for å dekke utgifter.

8. juni 1925 ble det åpnet for to kvinner i bestyrelsen av 5. Og §2- 1ste passus i Grunnreglene ble endret tilsvarende. Videre skulle det ikke lenger hete «suppleanter», med varamenn – en herre og en dame.

Søndag 13. desember 1925 var der 25-års fest. Prost Wiborg talte over ordene «I er jordens salt – I er verdens lys», varmt og inntrengende. Siden talte kirkesanger Kvilekval og emissær Marcus Johnsen. Der var sang av flere og Ånon Foseid avsluttet festen.

I 1927 kom også en prinsipiell endring, da man ga tillatelse til å holde politiske foredrag på Bedehuset,- «dog ikke for andre end de borgerlige partier».

I 1930 ble det bygget nytt kjøkken mot heia, og det gamle ble garderobe. Videre ble det montert ny ovn i store-salen, samt en del oppussing, så som maling av gulv og reparasjon av vinduer.

Det synes som om driften av Bedehuset gikk sin vante gang under 2. Verdenskrig. Gjennom alle år syntes det å være gjort nødvendig vedlikehold og oppgraderinger.

Rolf Løvdal holdt ku på Bedehusjordet. Så underkrigen var det både åndelig og legemlig føde!

Søndagskole på slutten av 40-tallet. Enkelte av den eldre garde vil kanskje kjenne seg igjen.

14. februar 1951 var der en litt forsinket 50-årsfest. Sokneprest Dahl talte. Telegrammer og hilsninger ble opplest. Referatet i protokollen gir inntrykk av en hyggelig fest.

Etter hvert ble det også et lite økonomisk overskudd på konto, noe som gjorde at det kunne utføres nødvendige reparasjoner og oppgraderinger.

Aktiviteten var liten ut over 50- og begynnelsen av 60-tallet. Men da Ellen Marcussen ble formann i 1964 ble det oppsving igjen.

Større utbedringer og reparasjoner ble foretatt i 1965-66 og 67. Taket ble reparert, og taket i storsalen senket. Der ble installert nytt elektrisk anlegg med lys og oppvarming over hele huset. Innvendig ble alt malt. Finn Kraft hadde kommet med fargeforslag, som ble fulgt.

Lyngør Ungdomsforening ble etter hvert lagt ned, og dets eiendeler ble overdradd til Bedehuset (i 1967).

I 1968 ble Statuttene §2 om «Bestyrelsen» endret til «5 personer», ingen kjønnskvalifisering. I 1969 var det for første gang, så langt det kan leses fra protokollen, holdt Gudstjeneste på Bedehuset. Sogneprest Kirsebom hadde denne i romjulen. Ut over 70-tallet var det Gudstjeneste relativt ofte på Bedehuset. I 1972 hele 12 stykker.

I 1972 var det branntilsyn, noe man kom seg helskinnet gjennom. Men det måtte skaffes et brannslukningsapparat, noe som ble gitt i gave av Peder Pedersen.

I 1974 ble nødutgangen grundig reparert. Nordveggen ble reparert og platekledd, og østveggen platekledd så langt som til kjøkkenet.

7. desember 1975 ble det holdt 75-års feiring på Bedehuset. Festen ble ledet av formann Ellen Marcussen Kirsebom, som også åpnet med andakt over samme teksten som for 75 år siden, Davids Salme 84.

Res.kap Westermoen holdt kveldens hovedtale. Det var sang av Else Bodin, og musikk av organisten i Dypvåg kirke, Inger Gammelseter. Det var innkommet flere hilsningstelegrammer. Selvfølgelig var det god bevertning av hjemmelagede rundstykker. Tidligere sogneprest i Dypvåg, Sverre Kirsebom, avsluttet den hyggelige festen.

I 1976 flyttet formann Ellen M. Kirsebom, og Bedehuset ble drevet uten formann inntil 1993 hvor ble Mette Ellingsen valgt.

Det ble utført store reparasjoner på bislag og yttervegg mot syd i 1979. Utedoen fikk etter hvert en tiltrengt oppgradering. I 1984 ble taket i Lillesal senket, og vegger og vinduer malt. Det ble lagt inn vann fra brønnen til kjøkkenet, og kloakken ble satt i orden. Trykktank, varmtvannsbeholder, oppvaskbenk og oppvaskmaskin kom på plass. Det ble gitt mye gaver: Komfyr, kjøleskap elektrisk pumpe og duker, samt til dels store pengegaver. Oppussingen ble betalt av Lyngør Vel. Vellet ga også møbler til Lillesal.

Etter hvert ble det lite bruk av Bedehuset til de opprinnelige formålet. Fra 1988 overtok Lyngør Vel ansvaret for de løpende utgiftene og oppgraderinger. Og tanken om å gjøre det om til Grendehus vokste. Men dette arbeidet støtte på mange hindringer grunnet gamle statutter etc. Det ble i 1991 holdt en avstemning hvor et stort flertall ønsket å gjøre Bedehuset om til et Grendehus, og det ble valgt en komite som skulle se på det praktiske rundt dette. Men det viste seg vanskeligere enn antatt å få omgjort bedehus til grendehus. Og stemningen snudde etter hvert til å beholde Bedehuset som bedehus/flerbrukshus. Dette var en problematikk som det nye styret arbeidet mye med fra 1993 og utover.

Det ble også behov for flere oppgraderinger og vedlikehold. Tanken på et «Flerbrukshus» festet seg. De planlagte endringene ble så store at man kontaktet Bygningsrådet og Helledal i Aust-Agder Fylke.

Man måtte også finne ut hvordan Gudstjenester og dåp kunne gjennomføres i fremtiden.

Advokat Ove Andersen ble i 1995 engasjert for å vurdere hvordan det juridisk forholdt seg å endre Bedehuset til et rent samfunnshus.

Etter «Grundregler for Lyngør Bedehus» §1 skulle det sikres at husets hovedformål var til «Guds riges fremme».

Man måtte se på §7 «Skulde den tid komme, at trangen til bedehuset skulde bli så liten, de besøgende saa faa,» kunne huset selges «til dækkelse af gjælden». Av vederlaget skal først gjelden dekkes, deretter må «Helene Johnsen eller arvinger» utløses og Nils Olsens arvinger få grunnleie. Resten skal gå til «indre og ydre mision».

Konklusjonen var at Lyngør Vel formelt måtte kjøpe Bedehuset for å få til den ønskede bruksendring.

1996 var et viktig år for Bedehuset.

21-03 var det Orienteringsmøte mht. Bedehusets fremtid. Det ble også presentert utkast til fremtidige retningslinjer.

Og 25-03 var det generalforsamling. Det ble avgitt 49 stemmer for «utvidet bruk» og 10 for å beholde Bedehuset. Bedehusstyret skulle fortsette som interimsstyre. Ut over våren var det møteaktivitet mellom Bedehuset og Lyngør Vel hvor det ble diskutert overdragelse/salg, kostnadsoverslag, søknader etc.

2. september 1997 ble det holdt takst hvor involverte parter var tilstede. Taksten lød på kr 150 000. Det var ikke behov for å søke om noen bruksendring.

2. oktober besluttet Lyngør Vel enstemmig å kjøpe Bedehuset til takst. Men fikk fratrukket for tidligere utlegg.

Selvfølgelig var det en del praktiske ting som måtte ordnes. Det Norske Misjonsselskap og Det Norske Lutherske Indremisjonsselskap fikk hver sin del av overskuddet etter salget. Misjonsselskapene har også inngitt en heftelse mht. å tilgodesees ved eventuelt overskudd av fremtidig salg av Lyngørstua.

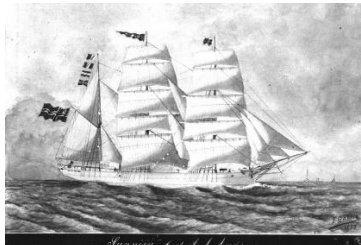
I desember 1998 ble Bedehusstyret oppløst.

En æra var over.

Bedehuset var omgjort til «**Lyngørstua**» hvor det er arrangementer av ymse slag, Lyngør Vel's møter og Gudstjeneste et par ganger i året.

En liten kuriositet til slutt;

Den norske barken, “*Sunniva*” forliste antagelig rundt midnatt natten til den 6. Desember 1907. Det var ingen vitner til selve forliset, men lokalbefolkningen ble om morgenen oppmerksomme på vrakstumper og tauverk som drev i sjøen og de visste godt at slike funn kun betydde en ting, - et skip var forlist i løpet av natten.

Vi sakser fra lokalavisen mandag den 16. Desember 1907:

“De to Forulykkede begravdes idag under stor Deltagelse. Kjærlige Hænder havde stelt vel om dem i Døden. Begravelsen foregik fra Stedets Bedehus. Et rigt blomsterflor dækkede de to Kister - Kranse var sendt ogsaa fra Arendal og Sandøen

Formenn/kvinner

1900 -1932 Christian Bernt

1933 -1937 Albert Knutsen

1938 -1942 Elfrida Holm

1943 -1944 Karsten Kristensen

1945 -1951 Martin W. Knutsen

1952 -1959 Karsten Kristensen

1960 -1963 Arnolf Nævestad

1964 -1976 Ellen Marcussen

1993 -1995 Mette Ellingsen

1996 - 1998 Kathrine Bergrem

Det er trivelig å lese de gamle protokollene og kjenne igjen mange kjente gamle Lyngørnavn. Det er mange som har vært engasjert og lagt ned mye tid og krefter i Bedehuset i de nesten 100 årene.

Harald J Halvorsen Lyngør 2018

Kilder

Protokoller og dokumenter fra Bedehusets drift

75 års beretning av Ellen Marcussen

Google

Norges Bebyggelse

Bilder utlånt av Aslak Løvdal